

Rapportage Transformatie Basisondersteuning Leeuwarden 2021, van individueel naar collectief

Paula Veldman, Stichting Amaryllis

Marja Nijboer en Jolanda Tuinstra, Lectoraat Sociale Kwaliteit NHL Stenden Hogeschool

Studenten NHL Stenden Hogeschool

Inhoud

1. Inleiding	4
Groepsgerichte ondersteuning	4
2. Aanpak	5
2.1. Deel 1: Cijfers	5
2.2. Deel 2: Verhalen van bewoners	6
2.2.1. De opdracht	6
2.2.2. De deelnemers	7
2.2.3. Analyse	7
3. Verhalen van bewoners	8
4. Analyse cijfers en verhalen	15
4.1. Cijfers	15
4.2. Verhalen	15
4.2.1. Hoe komen bewoners bij een groep?	15
4.2.2. Reacties en verwachtingen over deelname aan een groep	15
4.2.3. Betekenis van de groep voor de bewoners	16
4.2.4. Ervaring met de sociaal werker	16
4.2.5. Ervaring met de vrijwilligers	17
4.2.6. Verbeterpunten groepsgerichte ondersteuning	17
5. Conclusie	18

1. Inleiding

In samenwerking met het Lectoraat Sociale Kwaliteit van NHL Stenden Hogeschool heeft Amaryllis in het vierde kwartaal van 2021 onderzoek gedaan naar de transformatie van de Basisondersteuning in de gemeente Leeuwarden. Onder transformatie verstaan we het inzetten van groepsgerichte ondersteuning in plaats van alleen individuele ondersteuning.

Op 1 januari 2021 is Amaryllis, in samenwerking met Incluzio, gestart met de uitvoering van de opdracht Basisondersteuning Wmo. Uitgangspunt bij het bieden van basisondersteuning door Amaryllis is "collectief tenzij...". Hierdoor zou er gedurende vier jaar een verschuiving zichtbaar moeten worden van individuele ondersteuning naar groepsgerichte ondersteuning. Om het effect van de groepsgerichte ondersteuning te laten zien, hebben we naast de cijfermatige resultaten ook verhalen van bewoners opgehaald. Amaryllis vindt het belangrijk om van bewoners te horen wat voor hen het effect van de groepsgerichte ondersteuning is.

Vanaf 2021 gaan we elk jaar, gedurende vier jaar, onderzoeken wat de ervaringen en de waarde zijn van de groepsgerichte basisondersteuning voor de bewoners.

Groepsgerichte ondersteuning

Binnen Amaryllis zijn er verschillende groepen waarvoor basisondersteuning wordt aangeboden, zowel op wijk- en dorpsniveau als stadsbreed. De groepen worden ontwikkeld en opgezet op basis van de vragen van de bewoners. De individuele ondersteuningsvragen van bewoners worden gebundeld en op deze manier ontstaat er een groep. De groepen worden gestart onder begeleiding van een sociaal werker. Bij de ontwikkeling en het meedraaien van deze groepen wordt er samengewerkt met studenten die stage lopen bij Amaryllis, onder andere vanuit de praktijkateliers van NHL Stenden hogeschool. Ook wordt er samengewerkt met de jongerenwerkers, opbouwwerkers en activiteitenbegeleiders van Amaryllis.

De groepen die in 2021 zijn vormgegeven, zijn divers. Een aantal voorbeelden van groepen zijn:

- Delen en versterken: voor bewoners met psychische en/of psychiatrische klachten, met als doel elkaar (onder)steunen/lotgenotengroep, ventileren en vaardigheden vergroten;
- Koffieochtend & ontmoeten: laagdrempelige activiteit met als doel sociaal maatschappelijke activering, mensen samenbrengen, bestrijden isolement en eenzaamheid, signaleren problematische situaties en onderzoeken wat deelnemers voor elkaar kunnen betekenen.
- Babbeluurtje: voor bewoners met een licht verstandelijke beperking met als doel elkaar ondersteunen, helpen met financiën, administratie, maar ook algemene onderwerpen, kennismaken met de wijkagent etc.;
- Koken met Jan: met als doel sociale contacten, zelfzorg, voorkomen eenzaamheid;
- Collectief Creatief: creatieve activiteiten inzetten als middel om te werken aan doelen en vaardigheden. Er zijn verschillende creatieve methoden en middelen mogelijk. Samen met de bewoners gaan de sociaal werkers op zoek naar welke werkvorm het beste bij hen past. Vervolgens kunnen hieruit ontwikkelingen plaatsvinden op verschillende gebieden gericht op: persoonlijke identiteit, sociale contacten, creativiteit of bewustwording van de eigen beleving, gevoelens en gedachten. Voorbeelden van persoonlijke doelen: vergoten van zelfvertrouwen, kunnen samenwerken, voorbereiding dagbesteding (in een groep kunnen werken) of leren gevoelens te uiten. Dit hangt af van de hulpvraag van de bewoner.
- De Huiskamer: voor bewoners die als doel hebben ontmoeten en verbinden als doel hebben. Er worden allerlei onderwerpen besproken, afhankelijk van de ondersteuningsvragen en behoeften van de deelnemers;
- Wandelgroep: net als De Huiskamer, voor bewoners die ontmoeten en verbinden als doel hebben. Daarnaast is bewegen ook een doel van de wandelgroep. Er worden allerlei onderwerpen besproken, afhankelijk van de ondersteuningsvragen en behoeften van de deelnemers;
- Het Collectief atelier: in groepsverband op een zeer laagdrempelige manier bezig zijn met beeldend werken met als doel: een vaste plek hebben om naartoe te kunnen zonder verplichtingen, netwerk uitbreiden, (sociale) vaardigheden vergroten, meedoen, elkaar helpen, zelfvertrouwen vergroten.

2. Aanpak

Om het effect van de groepsgerichte ondersteuning inzichtelijk te maken hebben we eerst gedefinieerd wat we onder de term 'effect' verstaan en hoe we dit effect meten en laten zien.

Onder 'effect' verstaan we 'de betekenis', 'de waarde', 'de impact' die de ondersteuning in een groep voor de bewoners heeft.

Het effect laten we zien door narratief onderzoek, namelijk door verhalen van bewoners op te halen en te analyseren. Naast de verhalen laten we ook een aantal cijfers zien, namelijk het aantal bewoners dat individuele en groepsgerichte ondersteuning heeft ontvangen in 2021.

We hebben het rapport verdeeld in twee delen:

- Deel 1: cijfers;
- Deel 2: verhalen van bewoners.

2.1. Deel 1: Cijfers

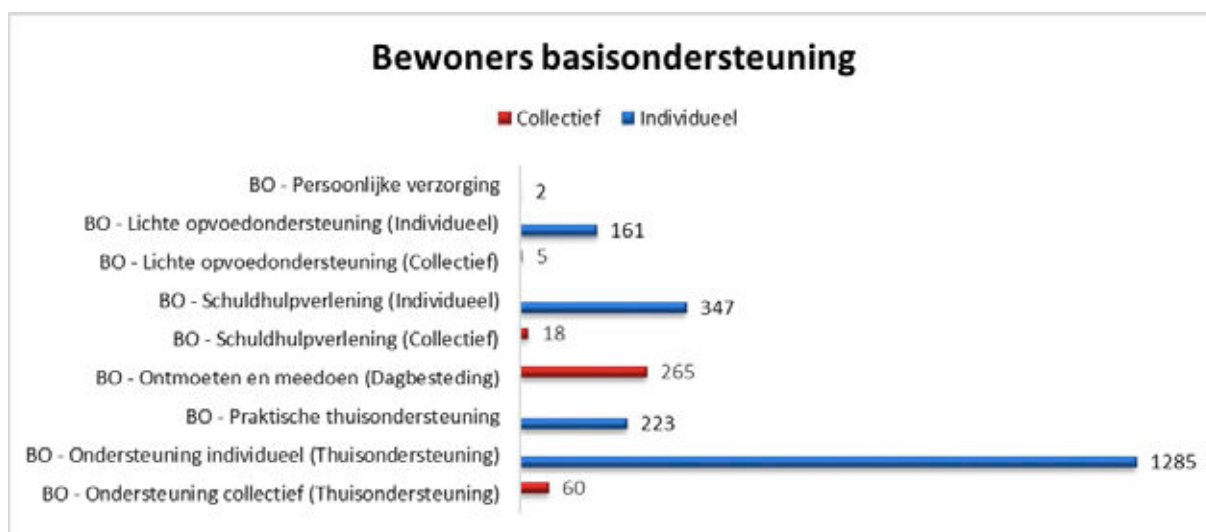
We hebben gebruik gemaakt van de cijfers uit het registratiesysteem dat Amaryllis gebruikt, MensCentraal. In dit systeem worden onder andere alle bewoners geregistreerd die basisondersteuning ontvangen. In de registratie wordt onderscheid gemaakt tussen individuele ondersteuning en groepsgerichte/collectieve ondersteuning voor drie domeinen: Wmo, Jeugd en schuldhulpverlening.

In 2021 hebben 1881 bewoners basisondersteuning van Amaryllis ontvangen. Sommige van die bewoners hebben meerdere vormen van ondersteuning ontvangen, zowel individueel als groepsgericht, zowel vanuit Wmo als van vanuit de Jeugdwet en/of schuldhulpverlening.

Amaryllis biedt de volgende vormen van ondersteuning:

- Thuisondersteuning (individueel en/of collectief);
- Lichte opvoedondersteuning (individueel en/of collectief);
- Schuldhulpverlening (individueel en/of collectief);
- Praktische thuisondersteuning (individueel);
- Persoonlijke verzorging (individueel) en
- Ontmoeten en Meedoen (de nieuwe term voor Dagbesteding, collectief).

Uit de cijfers van MensCentraal van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021 blijkt het volgende:

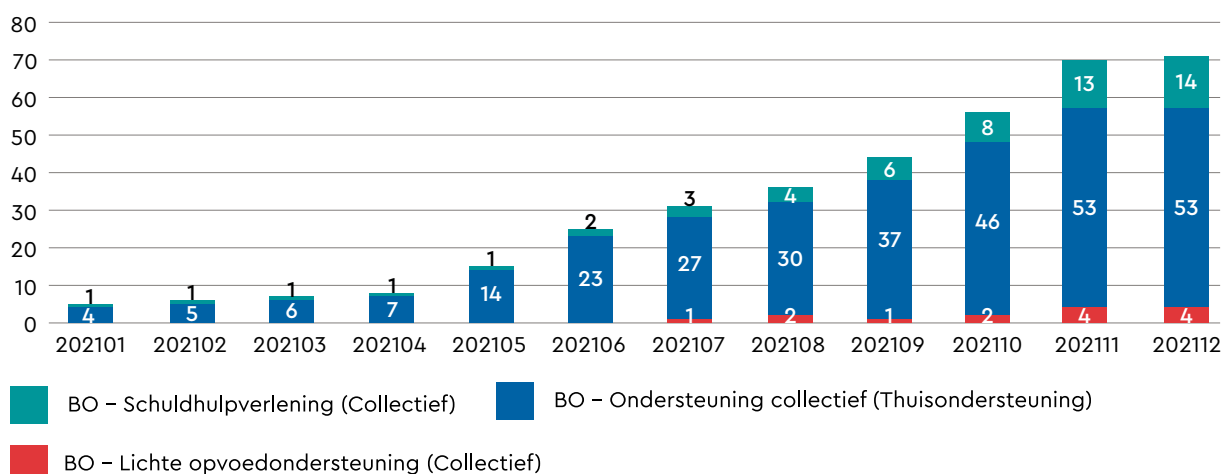
In de tweede grafiek hieronder wordt per maand, per domein, het aantal bewoners dat eerst alleen individuele ondersteuning heeft ontvangen en later (ook) groepsgerichte ondersteuning heeft ontvangen, zichtbaar gemaakt.

De bewoners die Praktische thuisondersteuning en Persoonlijke verzorging ontvangen blijven individuele ondersteuning ontvangen. Deze bewoners kunnen daarnaast wel deelnemen aan collectieve activiteiten. Het aantal bewoners dat onder 'Ontmoeten en Meedoen' valt en dus al eerder groepsgerichte ondersteuning heeft ontvangen, is niet meegenomen in het onderzoek naar de transformatie van individueel naar collectief.

Gedurende het gehele jaar 2021 hebben in totaal 83 bewoners groepsgerichte basisondersteuning van Amaryllis ontvangen. Sommige bewoners hebben deelgenomen aan meerdere collectieve activiteiten. Van de 83 bewoners is de groepsgerichte ondersteuning van 13 bewoners afgerond en van 7 bewoners tijdelijk gestopt.

Uit de grafiek hieronder blijkt dat er in de loop van het jaar een duidelijke stijging van het aantal bewoners dat deelnam aan collectieve vormen van ondersteuning is waar te nemen. In het eerste halfjaar was dit aantal minder doordat Nederland in die periode in lockdown zat en de Corona-maatregelen het vrijwel onmogelijk maakten collectieve vormen van ondersteuning op te starten. Feitelijk werd dit pas vanaf april 2021 mogelijk. Tegen het einde van het jaar werd het vanwege de nieuwe coronamaatregelen opnieuw lastig om collectieve vormen van ondersteuning aan te bieden. Dit alles vertaalt zich in de cijfers.

Bewoners groepsgerichte ondersteuning

2.2. Deel 2: Verhalen van bewoners

2.2.1. De opdracht

Studenten van NHL Stenden hogeschool, die via een praktijkatelier gekoppeld zijn aan de wijkteams van Amaryllis, hebben de opdracht gekregen om in de vierde kwartaal van 2021 in gesprek te gaan met bewoners die groepsgerichte ondersteuning ontvangen. De studenten zijn hierop voorbereid door het opstellen van een vragenlijst met vragen die zij, tijdens de gesprekken met bewoners, konden stellen.

Het uitgangspunt van de gesprekken was dat de student contact maakt met de bewoner.. De student bepaalde zelf in welke volgorde de vragen werden gesteld.

De studenten hebben van elk gesprek een verhaal geschreven. Ook hebben ze foto's aangeleverd die gebruikt mochten worden in deze rapportage.

In één van de wijkteams zijn de gesprekken op een andere manier gevoerd dan in de andere wijkteams. Er zijn, naast de bewoners, ook twee sociaal werkers geïnterviewd. Deze verhalen zijn apart meegenomen in de rapportage maar niet meegenomen in de analyse.

De methode en de vragenlijst zullen op basis van de opgedane ervaringen doorontwikkeld worden voor het volgende moment van dataverzameling in het vierde kwartaal van 2022.

2.2.2. De deelnemers

Voor het selecteren van de bewoners voor de gesprekken is gebruik gemaakt van een bewonersoverzicht vanuit het registratiesysteem MensCentraal. Uit dit overzicht zijn er voor elk wijkteam willekeurig twee of drie bewoners geselecteerd, afhankelijk van de grootte van het gebied. De afspraak was om gesprekken te voeren met tien bewoners. In werkelijkheid zijn er met vijftien bewoners gesprekken gevoerd.

Tijdens de gesprekken bleek dat sommige bewoners het gesprek te spannend vonden terwijl andere bewoners juist graag met de studenten in gesprek wilden. De studenten hebben, na afstemming, de vrijheid gekregen om waar nodig met een andere bewoner vanuit het overzicht in gesprek te gaan indien de geselecteerde bewoner om bovengenoemde reden niet in gesprek wilde gaan.

2.2.3. Analyse

De verhalen zijn geanalyseerd door middel van horizontale vergelijking. Dit is gedaan door een docent-onderzoeker van het lectoraat Sociale Kwaliteit, NHL Stenden hogeschool in samenwerking met een beleidsadviseur van Amaryllis.

3. Verhalen van bewoners

We hebben alle vijftien verhalen opgenomen in deze rapportage. De namen van de bewoners zijn fictief, zodat niet te herleiden is van welke bewoners de verhalen afkomstig zijn.

1. "Waar begin ik aan?"

Henk komt op woensdagochtend van 10 tot 12 uur naar de Koffieochtend & ontmoeten in De Oude Ambachtsschool. Hij ontvangt al individuele ondersteuning vanuit het wijkteam en is via zijn sociaal werker terecht gekomen bij de koffieochtend. Inmiddels komt hij hier al sinds afgelopen zomer iedere woensdagochtend. Toen Henk hoorde over de koffieochtend, was zijn eerste reactie: "Waar begin ik aan?" Hij vindt de koffieochtend overweldigend en in het begin ervaarde hij dit als vervelend. Hij had moeite om de stap te zetten richting een groep. Hij ervaarde een drempel en werd door de koffieochtenden uit zijn comfortzone gehaald aangezien hij erg op zichzelf is. Tijdens de koffieochtend werd Henk extra uitgedaagd om met andere bewoners in gesprek te gaan.

Eerder nam Henk deel aan een dagbestedingsplek. Volgens hem was dit heel anders dan zijn deelname aan de koffieochtend. Er wordt bij de koffieochtend weinig van hem verwacht en de keuze om aanwezig te zijn, is vrijwillig. Dit vindt hij erg prettig.

Vooraf was het voor Henk niet helemaal duidelijk hoe de begeleiding van de koffieochtend eruit zou zien en welke andere deelnemers of medewerkers hier aanwezig zouden zijn. Hij was bijvoorbeeld in de veronderstelling dat de sociaal werker die hem begeleidde, hier ook aanwezig zou zijn.

Er zijn inmiddels sociale contacten ontstaan tijdens de koffieochtenden. Ditervaart Henk als een overwinning. Hij komt nu meer onder de mensen en dit was één van zijn doelen in de ondersteuning van Amaryllis. De contacten zijn er echter alleen tijdens de koffieochtend. Henkervaart nog te weinig verbinding in de groep om contacten te leggen buiten de koffieochtend om. Er zijn wel bezoekers van de koffieochtend die wel op andere momenten met elkaar wandelen. Hij geeft aan dat er wellicht een rol voor de sociaal werkers is weggelegd in het leggen van contacten buiten de koffieochtend om, voor de bewoners die hier behoefte aan hebben.

De sociaal werkers spelen een belangrijke rol bij de koffieochtend. Zij zijn een veilige haven voor de deelnemers en zorgen ervoor dat de koffieochtend soepel verloopt. Door de sociaal werkers wordt de groep goed begeleid en doordat de deelnemers de sociaal werkers kennen, biedt dat een stukje laagdrempeligheid. Henk geeft aan dat de sociaal werkers en de stagiaires die aangesloten zijn bij de koffieochtend deze rol goed oppakken op dit moment. Hij is tevreden over de koffieochtend en vindt dat er leuke dingen worden ondernomen zoals spelletjes doen.

2. Gezelligheid en veel eigen inspraak

Marleen neemt deel aan het Collectief Creatief. In deze creatieve groep wordt iedere woensdagochtend van 10 tot 12 uur gewerkt aan verschillende creatieve producten. Ze is hier terecht gekomen via haar sociaal werker waar zij ook individuele begeleiding van krijgt. Zelf wist ze niet van het bestaan van deze groep. Het leek haar erg leuk om deel te nemen.

Marleen vond het de eerste keer wel spannend om deel te nemen aan de groep en ze was erg zenuwachtig. Maar vanaf het moment dat zij er was, voelde ze zich gelijk thuis en vond ze de sfeer heel prettig. Ze omschrijft de begeleiding als erg leuk, vooral omdat er veel grapjes gemaakt worden en er veel gezelligheid is met de andere deelnemers en de begeleiding.

Van tevoren had Marleen geen verwachtingen van de begeleiding en de groep. Ze wilde deelnemen en heeft het verder op haar af laten komen. Ze heeft last van stemmen in haar hoofd die van alles tegen haar zeggen gedurende de dag. Door de afleiding die zij bij deze groep ervaart, worden deze stemmen veel minder en zijn ze soms zelfs helemaal weg. Dit komt omdat zij dan met andere dingen bezig is en zij er minder aan denkt.

De sociaal werker heeft ook een rol gespeeld in het gevoel wat ze heeft bij de groep. Marleen vertelt dat ze zich vertrouwd voelt bij de sociaal werker en dat ze het gevoel heeft dat ze altijd bij iemand terecht kan. Ze vindt het verder heel fijn dat de begeleiding openstaat voor eigen inspraak vanuit de deelnemers. Ook vindt ze het leuk dat haar ideeën meegenomen worden in de activiteiten.

Als iemand aan Marleen zou vragen hoe het is om aan deze groep deel te nemen, zal zij zeggen dat het erg leuk is! Maar vooral dat de bewoners zelf een keertje langs kunnen komen om de sfeer te proeven. Op deze manier wordt snel genoeg duidelijk of de desbetreffende bewoner zich thuis voelt in de groep.

3. Een fijne sfeer met weinig competitie

Roger volgt de bokstraining voor beginners. Naast zijn deelname aan de bokstraining, komt er eens in de zoveel tijd een sociaal werker bij hem langs als stok achter de deur. Dit heeft hij nodig zodat hij zijn huishouden op orde houdt. Zijn sociaal werker had verteld dat hij bezig was met het opzetten van de bokstraining en hier was Roger heel enthousiast over. Roger had daarbij zelf al aangegeven dat hij hier wel aan mee wilde doen wanneer de training zou starten.

De reden dat hij hier enthousiast over was, kwam doordat zijn sociaal werker de training heeft opgezet en hij een positief contact met hem heeft. Dit zorgde voor een positief beeld over de bokstraining. De reden dat hij doorgaat met de training is dat hij fysiek bezig blijft. Hij vindt het jammer dat het in verband met corona is stilgelegd, want het was een goede reden om te blijven bewegen. De groep is fijn en vriendelijk. Het feit dat het allemaal beginners waren, zorgde voor een fijne sfeer met weinig competitie waar iedereen zijn grenzen kon aangeven. De sociaal werkers letten er ook op dat de sfeer behouden blijft. Roger wil in de toekomst ook wel deelnemen aan de kookgroep.

De ervaring met de sociaal werkers is zeer positief. Ze zijn heel begaan, open en vriendelijk. Als afsluiting van het gesprek geeft hij het volgende aan:

"Blijf dit soort dingen organiseren en promoot het zoveel mogelijk."

Hij geeft hierbij nog aan dat het belangrijk is om mensen te bereiken die geen sociale media gebruiken, dus om ook buiten sociale media aan promotie te doen.

4. Goede gesprekken en zelfstandig bezig zijn

Achmed neemt deel aan de kookgroep van Amaryllis. Hij is zelf kok geweest, dus koken was voor hem altijd een plezierige bezigheid. Een sociaal werker heeft hem verwezen naar deze groep. Van tevoren twijfelde hij wel, omdat hij een persoon is die liever eerst de kat uit de boom kijkt. Hij had vooraf geen verwachtingen en was benieuwd wat deze kookgroep precies inhield.

Zijn deelname aan de kookgroep heeft ervoor gezorgd dat hij goede gesprekken met mensen kan hebben. De groep is divers en dat zorgt voor een gezellige sfeer. Hij geeft aan dat hij het fijn vindt bij Amaryllis. Je kan veelal zelfstandig bezig zijn en dit wordt ook toegejuicht door de sociaal werkers en de groep. Dit is voor hem een groot verschil met wat hij bij een andere zorginstelling deed. In de toekomst zou hij graag aan meer groepen meedoen zoals de moestuin of de groep bij de buurtkamer. Hij houdt zich namelijk veel bezig met groen en tuinieren. Zijn ervaringen met de sociaal werkers zijn positief. Er wordt goed geluisterd en er worden ook tips gegeven. Daarnaast helpt de sociaal werker hem om rustig te blijven. Achmed merkt de laatste tijd wel dat de werkdruk binnen Amaryllis hoog is. Hij ziet dat de sociaal werker veel mensen moet begeleiden waardoor Achmed zichzelf meer op de achtergrond probeert te houden.

5. "Ze staan altijd voor je klaar"

'Delen en versterken' is de groep waar Lynn aan deelneemt. Door haar contact met een sociaal werker, is zij in aanraking gekomen met deze groep. Het was voor haar een erg grote en moeilijke stap, maar achteraf gezien is ze heel blij dat ze de stap heeft genomen. Ze vond het erg spannend om de eerste keer naar de groep toe te gaan. Gelukkig vingen de begeleiders haar goed op en werd ze direct opgenomen in de groep. Ze was ook erg nieuwsgierig naar de andere deelnemers. Lynn vindt het erg fijn dat er ruimte is om over moeilijke onderwerpen te praten. De groep geeft haar het gevoel dat iedereen wordt geaccepteerd zoals hij of zij is. In de bijeenkomsten is er ook altijd ruimte voor een grapje. Ze geeft aan dat ze door de deelname aan de groep meer zelfvertrouwen heeft gekregen. Ook durft ze nu beter voor zichzelf op te komen en durft ze meer dingen zelf te ondernemen. Ze is dan ook erg tevreden over de sociaal werkers.

"De sociaal werkers staan altijd voor je klaar".

De bijeenkomsten zijn altijd erg gezellig en ze kijkt er elke keer weer naar uit om te komen.

6. "We gaan ervoor!"

René doet mee aan de Babbelgroep. Het wisselt wat er bij de Babbelgroep gedaan wordt. Op dit moment zijn ze bezig met een onderzoek over de veiligheid in de buurt. Daarnaast wordt er hulp geboden bij dingen die er in het dagelijks leven gebeuren zoals hoe je gesprekken kan aangaan met anderen. Iedereen gaat op een prettige manier met elkaar om in de Babbelgroep. De Babbelgroep is ooit gestart met het doel om lessen te geven in leren lezen en schrijven. Dit werd destijds gedaan door een andere sociaal werker en hier deed hij ook aan mee. Een andere sociaal werker heeft deze groep overgenomen en toen is het de Babbelgroep geworden. "We gaan ervoor", dat is hoe René erin staat. Hij zet zich ook in om meer mensen te zoeken die kunnen deelnemen aan de Babbelgroep. In de groep heeft iedereen respect voor elkaar en dat is fijn, omdat laaggeletterden zich vaak terugtrekken, vertelt hij. Er is een vaste groep en dat zorgt voor een goede sfeer. Er is respect voor het feit dat ieder mens anders is. René kent de sociaal werker al een lange tijd en vindt haar erg geschikt voor de begeleiding van de Babbelgroep. De sociaal werker zet zich ook in om meer mensen te bereiken die baat kunnen hebben bij deelname aan deze groep. In de praktijk blijkt dat deze groep lastig te bereiken is.

René vindt het jammer dat sommige mensen wegblijven en dat afspraken soms niet helemaal goed gaan.

Dit gebeurt vanuit beide kanten. Over het algemeen is hij zeer positief over de Babbelgroep. Hij houdt zich daarnaast ook bezig met het Digi-Taalhuis en hoopt om met meer groepen mee te doen. Hij hoopt daarbij ook dat daar ook meer mensen aan zullen deelnemen.

Als afsluiting zegt meneer dat je plezier moet hebben in het leven en dat de groepen hem dat plezier geven.

7. Laagdrempelig en geen verplichtingen

Anneke neemt op het moment van het gesprek deel aan het Collectief atelier in het Netwerkcentrum de Klomp. Het is de tweede of derde keer dat ze hier is. Verder is ze verbonden aan de wandelgroep. Ze kwam bij deze groep terecht doordat ze een vriendin tegenkwam bij de kerk die hierover vertelde. Anneke vindt het leuk om mee te doen en vindt het fijn dat er tijdens de groep veel mensen om haar heen zijn. Ze heeft tijdens het schilderen verschillende nieuwe mensen ontmoet waar ze goed mee kan opschieten. Ze vindt dat de sociaal werker het heel leuk doet en dat ze de deelnemers in hun waarde laat. De groep spreekt haar ook aan omdat het laagdrempelig is en er geen verplichtingen aan vast zitten. In de wijk waar ze zelf woont, is weinig te doen en dat vindt ze erg jammer. Ten slotte geeft Anneke aan dat het schilderen ook een soort dagbesteding is zodat ze iets te doen heeft gedurende de dag.

8. Gemaakte kunst thuis aan de muur

Het Collectief atelier past goed bij Vera aangezien ze erg creatief is. Ze voelt zich hier thuis. De kunst die ze hier maakt, hangt ze vervolgens thuis op in huis. Ze is bij deze groep gekomen door een sociaal werker. Ze ervaart de groep als relaxt en heel gezellig. Het betekent voor haar een stukje veiligheid. Ze is erg tevreden over de sociaal werker die de groep begeleidt.

"Als je een vraag hebt, kan je altijd bij de sociaal werker terecht."

De deelname aan de groep levert haar veel blijdschap op en dat was ook duidelijk merkbaar in het gesprek. Vera is iedere maandag en donderdag van de partij om te schilderen.

9. "Ga er gewoon eens heen en bekijk wat je ervan vindt"

Er zijn twee groepen waar Fatima aan meedoet, 'Delen en versterken' en het 'Ontspanningsuurtje'. Zij is bij deze groepen gekomen door een medewerker van Amaryllis die haar uitleg heeft gegeven waardoor ze een goed beeld kreeg van de groepen. Als iemand op een verjaardag naar haar ervaring met de groepen zou vragen, omdat die persoon eraan denkt om ook te gaan, zou ze zeggen:

"Ga er gewoon eens heen en bekijk het even, ik zou het wel aanraden."

Toen ze hoorde over de groepen was ze eigenlijk direct enthousiast. Vooraf had ze geen bepaalde verwachting, maar wel de wens om hierdoor meer onder de mensen te komen.

De groepen betekenen veel voor haar. Zo noemt ze dat ze door 'Delen en versterken' weet wat ze moet doen als ze een probleem heeft. Ook kent ze nu meer mensen waarbij ze als groep veel met elkaar praten en van elkaar leren. Als voorbeeld geeft ze aan dat ze door een probleem te delen in de groep, ze dat probleem beter van zich af kan zetten. Ook komt ze meer voor zichzelf op.

Het ontspanningsuurtje brengt haar veel rust. Ze vertelt dat ze 's avonds lang zo moe niet meer is. Ze vindt het leuk en mooi om naar de groepen te gaan en zou zelf ook wel als vrijwilliger aan de slag willen bij een groep. Ze versiert nu al elk jaar de kerstbomen in het wijkcentrum als vrijwilliger, wat zij erg leuk vindt om te doen.

Fatima heeft goede ervaringen met de sociaal werkers en heeft geen suggesties voor verbetering. Ze kijkt er iedere week weer naar uit om naar de groep te gaan.

"Het gaat prima, ze zijn een goed luisterend oor, ze laten je uitpraten en je kunt er met je problemen terecht."

10. Tekenervaring opdoen en gezelligheid

Aukje neemt deel aan het Collectief atelier. Tijdens het gesprek had ze een eigen tekenboek mee met vlinders en bladeren. "Genoeg te doen voor in de lockdown!", vertelde ze. In het tekenboek tekende ze heel gedetailleerd vlinders en bladeren na. Ze heeft veel interesse voor diamond painting en ze is bezig met het maken van 3D kerstkaartjes. Doordat zij ook af en toe naar Jimmy's gaat om deel te nemen aan de Art Sessions, had zij daar gehoord van het Collectief atelier in het Netwerkcultuur de Klomp. De gezelligheid, tekenervaring en afwisseling in het contact, maken het dat ze er graag komt.

Bij het schilderen, kunnen de deelnemers hun eigen ding doen, ze kunnen zelf opdrachten bedenken en eigen materiaal meenemen. Vooraf had Aukje geen verwachtingen van de groep, maar creatief bezig zijn is haar hobby dus dit sprak haar aan. Ze zou nog wel meer differentiatie in de activiteiten willen bij de groep, bijvoorbeeld kleien, verschillende workshops en een 'Bob Ross' tekenen workshop.

11. Door het schilderen, het hoofd leegmaken

Via computerhulp hoorde Femke over het Collectief atelier. Een wijkbewoner geeft daar een computercursus aan ouderen en wijkbewoners die hulp nodig hebben en zo hoorde ze hier over. Femke komt hier graag omdat ze het fijn vindt om tijd te maken voor tekenen en daarnaast haar hoofd leegmaakt en afwisselende contacten heeft. Ze is bezig met het schrijven van een autobiografie over zichzelf. Door de computerlessen is ze hier vaardiger in geworden. Vooraf had ze geen verwachtingen van de groep, maar wel kwam ze erachter dat er vrijheid is in wat je doet en tekent. Ze zou wel willen dat er meer verschillende workshops worden gegeven, bijvoorbeeld een workshop over Happy Stones.

12. "Samen met z'n allen"

Het schilderen is voor Wybe daginvulling en afleiding. Afleiding doordat hij dan met andere dingen bezig is dan met zijn problemen. Hij vindt het vooral belangrijk dat hij hierbij iets onderneemt. De sfeer van de groep maakt dat hij er naartoe gaat.

Hij neemt al langer deel aan het Collectief atelier. Er is geen bepaalde reden geweest waarom hij naar de groep is gekomen, maar het Netwerkcultuur de Klomp is voor hem een bijzondere locatie waar iedereen welkom is. Wijkbewoners komen daar bijvoorbeeld uit eenzaamheid en/of hun isolement. De wijkbewoners denken op die manier niet aan hun schulden en problemen. Voor Wybe is de groep een manier om te leren loslaten. Hij wordt uitgedaagd om zijn schilderwerk niet voor 100% te controleren. Ook is zijn sociale netwerk vergroot door de verschillende sociale contacten die hij heeft opgedaan. Hij vertelt dat deze contacten hem voldoening geven in het leven. Wybe geeft aan dat de laagdrempeligheid, het feit dat iedereen welkom is en je gewoon kan aansluiten, hem de mogelijkheid geeft om meer over zichzelf te vertellen.

13. "Een fijne basis om op terug te vallen"

Jelske ontvangt individuele ondersteuning en periodieke ondersteuning in een groep. Ze neemt deel aan de wandelgroep. Ze vindt het gezellig om iets te ondernemen in een groep, zodat ze zich verbonden voelt met andere mensen. Ze neemt periodiek deel aan de wandelgroep, omdat ze vaak therapie heeft op het moment dat het wandelen plaatsvindt. Ze vindt het een fijne basis om op terug te vallen voor als ze een keer vrij is of niets te doen heeft op de maandag. Ze kwam bij deze groep terecht via de sociaal werker. Haar eerste reactie bij deelname aan een groep was dat ze het eigenlijk een sneu idee vond dat ze dit nodig had. Ze had geen verwachtingen van de groep en ging er met een open blik in. De groep betekent voor Jelske dat ze een optie heeft om de middag te vullen als ze weinig plannen heeft en niet alleen wil zijn. Ze zou het leuk vinden om naast de eigen wijk een keer in een andere wijk of een ander gebied te wandelen. De routes zijn nu wat voorspelbaar.

14. "Er ontstaan mooie dingen"

Johan is erg enthousiast over de groepsgerichte ondersteuning. Een paar jaar geleden heeft hij begeleiding gehad van een sociaal werker en er is nog steeds contact. Hij waardeert het dat de sociaal werker hem heeft uitgenodigd om deel te nemen aan de groep. Zelf had hij geen verwachtingen over 'De Huiskamer'. Hij vindt het leuk om betrokken te zijn bij andere bewoners en om elkaar op de hoogte te houden van hun dagelijkse bezigheden. Er ontstaan ook veel mooie dingen onder de deelnemers. Bijvoorbeeld dat een deelnemer sokken voor de groep breidt. Er worden spelletjes gedaan en gesprekken gevoerd over van alles en nog wat. Wat de groep vooral voor hem heeft betekend, is het betrokken zijn bij elkaar, maar

ook om dienstbaar te kunnen zijn voor een ander. Wat hij als tip wilt meegeven en graag zou willen zien is dat elk sociaal wijkteam aan groepsgerichte ondersteuning doet en dat ze de groepen meer moeten promoten. Meer mensen moeten zich er bewust van worden dat er allerlei groepen zijn waar je aan deel kunt nemen. Ook geeft hij aan dat het een te hoge drempel kan zijn voor sommige mensen om naar het wijkteam te gaan, omdat het nu op afspraak is.

15. Interview met twee sociaal werkers en een bewoner 'Als schakel van verbinding in de wijk!'

Elke woensdagochtend ontmoeten ouderen van de Hofwijck elkaar, ook sluiten mensen die in de omgeving wonen aan, die behoefte hebben aan gezelligheid en contact.

De koffieochtend is een samenwerking tussen de Kinderboerderij, Ontmoeten en Meedoen van Amaryllis, Sociaal Wijkteam West en de bewonerscommissie van de Hofwijck. Sinds oktober bezoekt Linda iedere week de koffieochtend in de kinderboerderij. "Ik ben elke woensdagochtend bij de Kinderboerderij, en ik vind het helemaal tof daar", vertelt ze enthousiast.

"Ik voel me erg prettig bij de ouderen van De Hofwijck en vind het erg gezellig daar. We doen activiteiten, zoals kaarten en bloemstukjes maken en we doen vaak spelletjes. Ik vind het fijn, omdat ik daar ook mensen kan helpen die niet goed kunnen lopen, dan help ik ze even met het aantrekken van de jas en met wandelen rondom de kinderboerderij, dan gaan we even kijken bij de geitjes en de konijnen."

Linda heeft een licht verstandelijke beperking, werkt bij Caparis in Leeuwarden en krijgt begeleiding vanuit het Sociaal wijkteam. Ze gaf aan dat ze graag creatief bezig is en ze wat meer sociale contacten wilde. Haar eigen netwerk was erg beperkt waardoor de sociaal werker en Linda op zoek gingen naar activiteiten waar ze bij kon aansluiten. De groepsactiviteit bij de kinderboerderij was een 'schot in de roos' vertelt Welmoed van der Meide, sociaal werker. Hiermee ontmoet mevrouw andere mensen en dit geeft haar het gevoel dat ze erbij hoort.

Karin Poorte, ook sociaal werker, wandelt elke woensdag en vrijdagmiddag met een groepje en ook Linda wandelt dan mee. Karin vertelt dat ze tijdens het wandelen op woensdagmiddag langs het MFC Westenkwartier liepen, waar een groep bewoners en kinderen bezig waren met een kunstproject in de wijk. Eerst werden er tekeningen gemaakt die vervolgens uitgesneden werden in metaal. Linda deed enthousiast mee en genoot zichtbaar van de aandacht en activiteiten met kinderen en buurtbewoners. Dit project van de kunstenaars van Stoereloer brengt verbinding in de buurt door middel van een mobiele werkplek waarbij ter plekke kunstwerken ontworpen en gemaakt worden.

"Door het wandelen komt zij ook in contact met mensen in de wijk en tevens is bewegen goed en gezond." We wandelen steeds een stukje verder waardoor de conditie ook verbetert. Onder het wandelen vertelt Linda over haar droom om nog eens een winkeltje te hebben waarbij ze haar kaarten kan verkopen. Zo ontstaat het idee om kaarten te maken voor de ouderen in de Hofwijck die sinds de laatste Lock down weer thuis zitten.

Linda glundert als de sociaal werker voorstelt om samen met deelnemers van Ontmoeten en Meedoen kerstkaartjes te maken voor hen. Zo komt ze weer in contact met iemand die samen met haar de kaartjes gaat maken. "Op deze manier werken we op een fijne manier aan het vergroten van haar netwerk", vertelt Karin. Volgende week gaan we op pad om de kaartjes te bezorgen bij de ouders van de Hofwijck. Linda: "Door de contacten die ik heb met de ouders voel ik me nuttig, kan ik ook iets bijdragen en helpen. Ik ontmoet weer nieuwe mensen, en doe activiteiten die ik leuk vind om te doen samen met anderen. Ik geniet weer veel meer van alles." Ze neemt deel aan twee groepen vanuit de basisondersteuning.

4. Analyse cijfers en verhalen

4.1. Cijfers

Het doel van Amaryllis was om in 2021 aan 200 bewoners groepsgerichte ondersteuning te bieden in plaats van alleen individuele ondersteuning. Op basis van de registratie op 31 december 2021 zien we dat 83 bewoners groepsgerichte basisondersteuning van Amaryllis hebben ontvangen. Dit is lager dan het beoogde aantal. Dit lagere aantal is vooral te wijten aan Corona-maatregelen die het grotendeels onmogelijk maakten collectieve vormen van ondersteuning te organiseren.

Voor 2022 is het doel het aantal van 200 bewoners wel te realiseren. Belangrijker dan deze cijfers is voor Amaryllis het effect oftewel de ervaringen en de waarde die de groepsondersteuning voor de bewoners heeft. Juist in deze tijd, waarin veel bewoners die ondersteuning nodig hebben, zich eenzaam voelen, is ons doel zoveel mogelijk bewoners de positieve effecten van groepsgerichte ondersteuning te laten ervaren.

4.2. Verhalen

In dit hoofdstuk beschrijven we de bevindingen van de veertien verhalen per thema. Het vijftiende verhaal is, zoals eerder benoemd, niet meegenomen in de analyse omdat het gesprek op een andere manier heeft plaatsgevonden en twee sociaal werkers ook hebben deelgenomen aan het gesprek.

Groepen

Er zijn gesprekken gevoerd met zes mannen en acht vrouwen. In de tabel hieronder wordt zichtbaar gemaakt aan welke groepen de geïnterviewde bewoners deelnemen. In totaal zijn de verhalen vanuit veertien gesprekken meegenomen in de analyse. Twee bewoners nemen deel aan meerdere groepen waardoor het totale aantal in onderstaande tabel op zestien komt in plaats van veertien.

Groepsgerichte ondersteuning	Aantal: 16
De Huiskamer	1
Koffieochtend & ontmoeten	1
Collectief Creatief	1
Bokstraining	1
Koken met Jan	1
Babbeluurtje	1
Ontspanningsuurtje	1
Delen en versterken	2
Wandelgroep	2
Collectief atelier	5

4.2.1. Hoe komen bewoners bij een groep?

Van de veertien bewoners hebben elf bewoners deelgenomen aan een groep door bemiddeling van een sociaal werker (8) of een andere medewerker (3) van Amaryllis. De andere drie bewoners zijn bij de groep terecht gekomen via een vriendin van de kerk (1), via een andere groep (1) en van één was het onbekend.

4.2.2. Reacties en verwachtingen over deelname aan een groep

Uit de verhalen komt naar voren dat de eerste reactie van de bewoners om deel te nemen aan de groep over het algemeen positief was. Voor drie bewoners vormde die eerste stap een 'drempel'. Dit blijkt uit woorden zoals: 'hij had moeite om de stap te zetten richting een groep', 'een erg grote en moeilijke stap, maar achteraf gezien is ze heel blij dat ze de stap heeft genomen', 'ze vond het erg spannend om deel te nemen aan de groep en ze was heel erg zenuwachtig. Op het moment dat zij er was, voelde ze zich gelijk thuis en vond de sfeer heel prettig.' Iemand anders 'twijfelde' en weer een ander vond het 'sneu' voor zichzelf.

Voor de rest van de bewoners was het iets gemakkelijker om de stap te zetten richting de groep. Dit blijkt uit antwoorden zoals: 'erg leuk', reageerde 'zeer enthousiast', 'we gaan er voor', nam zelf initiatief, een andere 'waardeert het dat de sociaal werker hem heeft uitgenodigd om deel te nemen aan de groep'.

De helft van de geïnterviewde bewoners hadden geen verwachtingen van de groep. Van de andere helft hoopte één dat er meer mensen aanwezig zouden zijn, één hoopte dat de eigen sociaal werker aanwezig zou zijn, één wilde kijken wat de groep precies inhield, één bewoner was nieuwsgierig naar de andere deelnemers en van drie bewoners is het onbekend wat hun verwachting was.

4.2.3. Betekenis van de groep voor de bewoners

Sociaal netwerk

Een aantal bewoners noemt bij wat de groep betekend heeft, de 'sociale contacten', 'nieuwe mensen ontmoeten', 'niet alleen' hoeven te zijn, 'uit hun isolement komen'. Een bewoner vertelde dat 'deze contacten hem voldoening geven in het leven.'

Wederkerigheid

Wat de groep betekend heeft is het 'betrokken zijn bij elkaar, maar ook dienstbaar kunnen zijn voor een ander' (wederkerigheid), 'er ontstaan mooie dingen onder de deelnemers', 'goede gesprekken'. In de groep 'heeft iedereen respect voor elkaar', het is 'gezellig om iets te ondernemen in een groep, en deelnemers voelen zich verbonden met andere mensen'.

Door de groep worden bewoners 'uit hun comfortzone gehaald', voor sommigen is het een extra uitdaging om met andere bewoners in gesprek te gaan maar ook 'een overwinning'.

Acht bewoners noemden dat het een 'fijne', gezellige', 'goede' sfeer in de groep is. Ook wordt hierbij genoemd dat er ruimte is voor een grapje en weinig competitie onderling. Een aantal bewoners noemden dat de groep 'fijn en vriendelijk' is, het geeft een 'stukje veiligheid'. Een andere bewoner vertelde dat ze vrijheid in de groep ervaart, haar ideeën worden meegekomen in de activiteiten. De groep geeft bewoners 'het gevoel dat iedereen wordt geaccepteerd zoals hij of zij is'.

Daginvulling

Voor vier bewoners is de deelname aan de groep een soort laagdrempelige daginvulling, 'iedereen is welkom', 'geen verplichtingen', het is fijn om 'iets te doen hebben', het is 'afleiding', 'hoofd leeg maken'. Een bewoner die vaak stemmen heeft, vertelde dat ze door de deelname aan de groep afleiding heeft en minder stemmen hoort en dat de stemmen soms zelfs helemaal weg zijn.

Delen en van elkaar leren

Doordat de bewoners het prettig vinden in de groep, durven ze meer over zichzelf en hun problemen te praten. Ze vinden het 'erg fijn dat er ruimte is om over moeilijke onderwerpen te praten'. Een bewoner vertelde dat ze nu 'weet wat ze moet doen als ze een probleem heeft', 'ze kent nu meer mensen waarbij ze als groep veel met elkaar praten en van elkaar leren'. Een andere bewoner vertelde dat door problemen te delen, zij die problemen beter van zichzelf kan afzetten, 'het brengt haar veel rust', ze is 's avonds lang zo moe niet meer.

Vaardigheden

Er werd door bewoners ook genoemd dat door de deelname aan de groep bewoners beter voor zichzelf durven op te komen, één 'durft meer dingen zelf te ondernemen', één heeft 'meer zelfvertrouwen gekregen', één werkt meer zelfstandig, twee hebben een grote stap richting de groep gezet en één bewoner heeft door de groep 'leren loslaten'.

4.2.4. Ervaring met de sociaal werker

Alle bewoners zijn positief over de sociaal werkers, over hun rol en begeleiding, sommigen zijn zelfs 'zeer positief', 'erg tevreden' en 'erg enthousiast'.

Twee bewoners noemen dat de sociaal werkers het erg leuk doen en als ze een vraag hebben, kunnen ze altijd bij de sociaal werker terecht. Er wordt goed geluisterd en er worden ook tips gegeven. Een bewoner noemde dat de sociaal werker hem helpt om rustig te blijven, een andere dat zij zich vertrouwd voelt bij de sociaal werker. Ook werd genoemd dat de sociaal werkers begaan, open en vriendelijk zijn.

De sociaal werkers spelen een belangrijke rol bij de groep, ze zijn 'een veilige haven voor de deelnemers en zorgen ervoor dat de groep soepel verloopt'. De sociaal werker heeft een rol gespeeld bij het gevoel wat bewoners bij de groep hebben.

4.2.5. Ervaring met de vrijwilligers

De meeste bewoners hebben geen ervaring met vrijwilligers bij de groepsgerichte ondersteuning. Eén bewoner noemde dat er een vrijwilliger als gastvrouw aangesloten is voor de praktische zaken, zoals koffie schenken en de deelnemers ontvangen.

Twee bewoners noemden dat ze zelf vrijwilligers zouden willen zijn, bijvoorbeeld om mensen te helpen met de administratie. Een andere bewoner zet zich erg in om meer mensen te zoeken die deel kunnen nemen aan de groep. De andere bewoners gaven aan zelf geen vrijwilliger te willen zijn maar drie van hen willen wel deelnemen aan een andere groep.

4.2.6. Verbeterpunten groepsgerichte ondersteuning

Er zijn zes bewoners die geen verbeterpunten hebben voor de groepsgerichte ondersteuning. Drie bewoners hebben vooral inhoudelijke tips die gericht zijn op de groepen waar zij aan deelnemen. Een verbeterpunt dat bijvoorbeeld genoemd wordt voor het Collectief Creatief was een workshop Happy Stones schilderen. Zo wordt er voor het Collectief atelier genoemd dat er nog meer differentiatie in activiteiten kan worden aangebracht, bijvoorbeeld kleien of andere workshops.

Bij de wandelgroep wordt door een bewoner genoemd dat de routes nu wat voorspelbaar zijn en dat het mooi zou zijn om ook wandelroutes in andere wijken te lopen.

Naast inhoudelijke verbeterpunten per groep worden er ook tips gegeven die meer gericht zijn op de groepsgerichte ondersteuning in het algemeen en het promoten hiervan. Zo geven drie bewoners aan dat het belangrijk is om bewoners te bereiken voor de groepen en de groepen te promoten waardoor mensen weten van het bestaan. Hierbij noemen bewoners expliciet dat ook bewoners zonder sociale media kennis moeten kunnen nemen van de groepsgerichte ondersteuning.

Verder is er een bewoner die aangeeft dat er in de eigen wijk weinig te doen is en het mooi zou zijn als hier meer georganiseerd wordt op het gebied van groepsgerichte ondersteuning.

5. Conclusie

Uit de verhalen van bewoners komt heel duidelijk naar voren dat de sociale contacten, de gesprekken, wederkerigheid en nieuwe mensen ontmoeten pluspunten zijn van de groepsgerichte ondersteuning. Dit lijkt in de gesprekken die met deze bewoners zijn gevoerd, groepsoverstijgend te zijn. Ondanks dat er bewoners zijn die noemen dat de eerste stap spannend was, zijn alle bewoners die we gesproken hebben positief over hun ervaringen in de verschillende groepen. De prettige sfeer wordt meerdere malen genoemd alsook het gemakkelijker durven praten over zichzelf of over onderwerpen die hen bezighouden.

De bewoners zijn ook positief over de begeleiding van de groepen door de sociaal werkers, ze hebben het gevoel dat ze in de groepen bij de sociaal werkers terecht kunnen met hun vraag en dat ze altijd voor hen klaar staan.

Naast de meerwaarde van begeleiding in een groep, hebben bewoners ook andere dingen geleerd en vaardigheden opgedaan binnen de groepen. Ze zijn bijvoorbeeld fitter omdat ze meer bewegen, hebben dingen geleerd op het gebied van creativiteit zoals schilderen en hebben meer sociale vaardigheden opgedaan en kunnen bijvoorbeeld gemakkelijker een gesprek voeren.

Uit de verhalen wordt ook duidelijk dat bewoners vaak door de sociaal werkers geattendeerd worden op het bestaan van de groepsgerichte ondersteuning. Zoals de bewoners in de gesprekken ook aangeven, zou het mooi zijn als de groepsgerichte ondersteuning meer gepromoot wordt en dan niet alleen op sociale media. Wanneer de groepsgerichte ondersteuning bekender is bij bewoners, zijn zij op de hoogte van het aanbod en kunnen zij gemakkelijker bekijken of er een groep is die iets voor hen kan betekenen.

Uit de analyse van de verhalen van bewoners blijkt dat de ervaringen van bewoners met de groepsgerichte ondersteuning en de waarde die de deelname voor hen heeft, grote overeenkomsten hebben met uitkomsten uit andere onderzoeken naar groepsgerichte ondersteuning die elders in het land gedaan zijn.

[NHL Stenden hogeschool](#)

